

แนวทางการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา
อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*

GUIDELINES FOR KNOWLEDGE MANAGEMENT, ACCORDING TO
BUDDHADHAMMA, SECONDARY SCHOOL, MUEANG DISTRICT,
PATHUM THANI PROVINCE

¹ศศิณีภา ชัยสุข Sasinipa Chaisuk,

²พระครูโสภาสนนทกิตติ (ศักดิ์ โอภาโส) Phrakhru Opatnontakitti (Sakda Obhaso),

³พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฺฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sasinipachaisuk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรม 2) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน 217 คน และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า การจัดการความรู้ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ การจัดเก็บความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ และการกำหนดความรู้ 2) แนวทางการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย การรับฟังองค์ความรู้จากกัลยาณมิตรอย่างสม่ำเสมอ การไตร่ตรองพิจารณาองค์ความรู้ที่ได้รับอย่างแยบคาย การมีวัฒนธรรมที่เหมาะสม การส่งเสริมต่อยอดการเรียนรู้ให้บุคลากรพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ การนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนไปปฏิบัติในการทำงาน การค้นหาเสนาผู้รู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างเครือข่ายการจัดเก็บความรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ การนำความรู้ที่ได้มาพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตน การจัดเก็บความรู้มาใช้แก้ปัญหาของการปฏิบัติงานและปฏิบัติตามเครื่องมือช่วยให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, หลักพุทธธรรม, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this thesis were 1) to study knowledge management according to Buddhaddhamma; 2) to propose a guideline for knowledge management according to the Buddhaddhamma in secondary school, Mueang District, Pathum Thani Province. Mixed methods research was used combines the methods of quantitative and qualitative research. The questionnaire was used as a quantitative data collection tool from a sample of 217 teachers and an interview questionnaire was used to collect qualitative data from five experts. Quantitative data were analyzed by using descriptive statistics consisted of mean and standard deviation whereas qualitative data was analyzed by content analysis. Results found that 1) Knowledge management according to Buddhaddhamma of Secondary School, Muang District, Pathumthani Province, found that the overall level of knowledge management in all 5 areas at a high level consisted of knowledge storage, knowledge sharing, learning, knowledge inquiry, and the knowledge setting, respectively. 2) Guidelines for knowledge management according to Buddhaddhamma of Secondary School, Muang District, Pathumthani Province, it was found that the knowledge of Kalyanamit was regularly heard pondering the knowledge received with thoughtfulness. There is a proper culture to promote and extend knowledge for personnel to develop new knowledge, put the knowledge gained from the exchange into practice in the work, fellowship with the knowledgeable, to share and learn together, build a network for collecting knowledge in electronic systems, apply the knowledge that has been considered and adapted to suit them, collecting knowledge for solving operational problems, and follow learning tools for effective knowledge management in schools.

Keywords: Knowledge Management, Buddhaddhamma, Secondary School

บทนำ

ความรู้กับมนุษย์เป็นสิ่งที่ควบคู่กันจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ถ้าหากมนุษย์ไม่มีความรู้ก็ไม่มีมนุษย์อีกต่อไป เพราะขาดลักษณะและคุณสมบัติที่สำคัญที่แสดงถึงความเป็นมนุษย์ (ไพโรจน์ ชลารักษ์, 2551) การจัดการความรู้ในอดีตก็มีการจัดทำกัน แต่อาจไม่มีการนำมาจัดทำให้เป็นระบบอย่างชัดเจน เช่น การถ่ายทอดวิทยายุทธในภาพยนตร์จีนกำลังภายใน การเขียนบันทึกพงศาวดารให้ทราบเหตุการณ์ในแต่ละยุค การสืบทอดประเพณีหรือวัฒนธรรมของแต่ละชาติ เป็นต้น (ภราดร จินดาวงศ์, 2550) ซึ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ความรู้ของมนุษย์สัมพันธ์กับการเติบโตอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาองค์กร การจัดการความรู้ขององค์กรเป็นการนำเอาเวลาและทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ไปพัฒนางานที่ต้องวางแผนสร้างความแข็งแกร่งและเกิดความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน การกระทำกับความรู้และแหล่งความรู้ด้วยเครื่องมือและเทคนิควิธีต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นหรือเกิดประโยชน์จากการจัดการความรู้นั้น เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการสามารถอธิบายได้ว่าเป็นการทำงานร่วมกันของมนุษย์ คือ การจัดการความรู้

เพราะการทำงานด้วยกันของมนุษย์ต่างก็ต้องใช้สติปัญญาคิด พิจารณา วิเคราะห์หาทางแก้ปัญหา หรือหา นวัตกรรมใหม่ที่แสดงออกในรูปแบบความคิดเห็นรูปแบบศักยภาพและความร่วมมือกันจึงจะทำงานได้สำเร็จ (ไฟโรจน์ ชลารักษ์, 2551)

ในสังคมแห่งความรู้ “ความรู้” ถือว่าเป็นทรัพยากรหลักที่มีค่ายิ่งซึ่งแตกต่างจากปัจจัยการผลิต อื่นๆ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและสร้างขึ้นใหม่ได้ตลอดเวลา ซึ่งสภาวะดังกล่าวทำให้ความรู้ กลายเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ ดังนั้น แนวคิดและหลักการบริหารจัดการความรู้จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับองค์กรในทุกระดับการจัดการความรู้และองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง เนื่องจากแนวคิดการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ การที่จะทำให้คนในองค์กรเรียนรู้ปัจจัยต่างๆ ทั้งจาก ภายในและภายนอกเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองและการดำเนินงานขององค์กรค้นหาวิธีทางใหม่ๆ ในการ เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งการจัดการความรู้เกิดขึ้นจากบริบทของโครงสร้างทางสังคม และองค์ความรู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจของมนุษย์ ดังที่ Inkpen (1996) ได้อธิบายว่าปัจจัย 6 ประการที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ คือ วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น การให้คำมั่นสัญญาของผู้นำ บรรยากาศของความไว้วางใจ ความใจกว้างในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ของคนในองค์กร และการทำให้บรรลุผลสำเร็จ โดยองค์กรที่จะประสบความสำเร็จจะต้องสามารถสร้าง รวบรวม และทำให้เกิดการ แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคลและองค์กร โดยการสร้างความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์และความ เป็นหนึ่งเดียวกันซึ่งจะเกิดการถ่ายโอนความรู้ระหว่างบุคคล โดยสภาพแวดล้อมขององค์กรที่ส่งเสริมการ ถ่ายโอนความรู้จะต้องมีการสร้างกลยุทธ์ที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ความยืดหยุ่น และนวัตกรรม

การจัดการความรู้ในอดีตก็มีการจัดทำกัน แต่อาจไม่มีการนำมาจัดทำให้เป็นระบบอย่างชัดเจน เช่นวิวัฒนาการของโลกยุคโลกาภิวัตน์ทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การบริหารงานภาครัฐ และเอกชน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วกว้างขวาง เพราะความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน แต่ระบบการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชนเกิดความ ไม่สอดคล้องและทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงทำให้สังคมโลกหันกลับมามองถึงสาเหตุปัญหาที่แท้จริง ในการบริหารของแต่ละประเทศที่มีผลกระทบต่อด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลต่อองค์กรอื่นๆ อย่างมากมาย การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึง ความสำเร็จและความล้มเหลวความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพขององค์กร การบริหารเป็น ลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กรเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยนำศาสตร์ และศิลป์ พร้อมด้วยทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ในการกระบวนการบริหารได้อย่างเหมาะสมและเกิด ประสิทธิภาพ (รับขวัญ ภาควิชา, 2547)

อาจกล่าวได้ว่า ทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นหลักชัยของ หน่วยงานและเป็นดวงประทีปของผู้นับถือปฏิบัติงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานและพยายามทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา อย่างแท้จริง ในขณะเดียวกัน แนวคิดเรื่องการบริหารที่ดีจากต่างประเทศได้เผยแพร่เข้าสู่สังคมไทย โดยนักคิด นักวิชาการองค์กรพัฒนาต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมให้เป็นไปใน ทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ของสังคมใหม่ ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ความพยายามในการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (พระมหา ลำพอง ธีรปัญญา (เพ็ญญา), 2554) ประสิทธิภาพและการปฏิบัติงานของการบริหารงานของผู้บริหารย่อมขึ้นอยู่กับ

กับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ซึ่งได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารงาน รวมทั้งประสบการณ์และทักษะการบริหารงานของผู้บริหารในการดำเนินงานของผู้บริหารนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการในการชักนำบุคคลในองค์กรให้มีความตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันตัดสินใจร่วมกันปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน 3 ประการ คือ ทักษะด้านการทำงาน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิด นอกจากนี้ผู้บริหารต้อง มีหลักในการดำเนินงานที่เหมาะสม อันจะส่งผลให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

การจัดการความรู้เป็นแนวคิดการจัดการสมัยใหม่ที่มีมองคนในองค์กรเป็นทรัพยากรอันมีค่าเนื่องจากกระแสยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์กรต้องมีการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทำให้คนในองค์กรมีประสิทธิภาพและคุณภาพต้องสามารถทำงานได้รอบด้านและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การจัดการความรู้ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรให้กลายเป็นความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนต่อไป (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550) การจัดการความรู้เป็นกลยุทธ์ในการที่จะทำให้คนได้รับความรู้ที่ต้องการภายในเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อยกระดับและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร ทั้งนี้ การจัดการความรู้ไม่ใช่เครื่องมือที่จัดการกับตัวความรู้โดยตรง แต่เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ที่มีระหว่างกันได้ (O'Dell and others, 1998)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการความรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมะนัง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 514 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากกลุ่มประชากรโดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) จากการคำนวณที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ± 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 คน โดยสัมภาษณ์เจาะจงด้วยคุณสมบัติ ได้แก่ เป็นผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และมีประสบการณ์การบริหารมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาครอบคลุมความคิดของการวิจัย 2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 3) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ จำนวน 5 รูป/คน โดยหาค่าความสอดคล้องดัชนีระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index = IOC) 5) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach, Lee J. (1971) ซึ่งมีค่าความค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.882 6) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยมีเกณฑ์การประเมินค่าคะแนน (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามเกณฑ์การให้คะแนนของซูร์รี วงศ์รัตน์ (2541)

2.2 แบบสัมภาษณ์ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษากำหนดจุดประสงค์ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 4) สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ตามระเบียบวิธีวิจัยให้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับแนวทางการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 5) นำเสนอโครงร่างแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Validity) 6) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ 7) จัดพิมพ์เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ให้เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปใช้จริง เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการ

วิจัยทางสังคมศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ ส่วนระดับความคิดเห็นการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดเก็บความรู้ ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านการเรียนรู้ ด้านการแสวงหาความรู้ และด้านการกำหนดความรู้ตาม สรุปผลดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวม

การจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี	n = กลุ่มตัวอย่าง 217 คน			
	ระดับความคิดเห็นของครู			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านการกำหนดความรู้	4.07	0.360	มาก	5
2. ด้านการแสวงหาความรู้	4.13	0.475	มาก	4
3. ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้	4.21	0.375	มาก	2
4. ด้านการจัดเก็บความรู้	4.22	0.407	มาก	1
5. ด้านการเรียนรู้	4.20	0.434	มาก	3
ภาพรวม	4.17	0.333	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.333 รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการจัดเก็บความรู้ รองลงมา ได้แก่ ด้านการแลกเปลี่ยนความรู้ ด้านการเรียนรู้ ด้านการแสวงหาความรู้ และด้านการกำหนดความรู้ ตามลำดับ

2. แนวทางการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี

2.1 การกำหนดความรู้ การรับฟังองค์ความรู้จากกัลยาณมิตรอย่างสม่ำเสมอ ฝึกอบรมจิตศึกษาอย่างจริงจังในงานที่ตนเองรับผิดชอบ ไตร่ตรองพิจารณาองค์ความรู้ที่ได้รับอย่างแยกย่อย มีวัฒนธรรมที่เหมาะสม โดยเฉพาะวัฒนธรรมของความร่วมมือ มีกระบวนการการสร้างความรู้ใหม่ที่เกิดสิ่งใหม่ๆ หรือนวัตกรรมใหม่ๆ ให้แก่โรงเรียนอาจจะเป็นความรู้เดิมที่พัฒนาต่อยอด

2.2 การแสวงหาความรู้ การส่งเสริมให้ครูรับฟังข้อเสนอแนะจากกัลยาณมิตรเพื่อนำไปทดลองให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ส่งเสริมต่อยอดการเรียนรู้ให้บุคลากรพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ พิจารณาความรู้ที่ได้รับการอบรม ทดลอง สังเกตเพื่อนำไปปฏิบัติ รวบรวมและถ่ายทอดความรู้ของบุคลากรการ

ผสมผสานและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่แสวงหาความรู้ที่ต้องการให้บุคลากรในองค์กรได้รับรู้แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนนักปฏิบัติ

2.3 การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดทำเป็นเนื้อหาตรงตามความต้องการของผู้ใช้องค์ความรู้ นำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนไปปฏิบัติในการทำงาน คบหา เสวนาผู้รู้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยเฉพาะการคบหาสัตบุรุษซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ รวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยความสมัครใจ มีองค์ประกอบที่สำคัญของการแลกเปลี่ยนความรู้ คือ ต้องมีคน สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก

2.4 การจัดเก็บความรู้ การสร้างเครือข่ายการจัดเก็บความรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ศึกษาวิธีการจัดเก็บความรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อสะดวกต่อการนำมาใช้ พิจารณาหาการจัดเก็บองค์ความรู้แก่บุคลากรโดยตรง จัดเก็บด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบและสามารถนำกลับมาใช้ได้อย่างทันท่วงที การคบหาคนมีความรู้ ได้ฟังความรู้ที่มีประโยชน์ นำความรู้ที่ได้มาพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับตน ความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับบริบทหน้าที่ของตน

2.5 การเรียนรู้ การนำองค์ความรู้ที่จัดเก็บมาใช้สนับสนุนในการแก้ปัญหาของการปฏิบัติงาน สร้างเครือข่ายหมุนเวียนความรู้อย่างต่อเนื่อง ตรวจสอบความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เหมาะสมถูกต้อง ถูกเวลา ถูกรูปแบบแก่บุคลากร การปฏิบัติให้เหมาะสมกับตนเอง เหมาะสมกับองค์กร สภาพแวดล้อมขององค์กร เครื่องมือช่วยให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การศึกษาดูงาน การทบทวนหลังปฏิบัติการหรือการถอดบทเรียน การเรียนรู้ร่วมกันหลังงานสำเร็จ เรื่องเล่าเร้าพลัง การค้นหาสิ่งดีรอบตัว หรือสุนทรียสาธก เวทีเสวนา หรือสุนทรียสนทนา เพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี” สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ครูมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดเก็บความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ และการกำหนดความรู้ ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารส่งเสริมการจัดการความรู้ของสถานศึกษาได้มีการส่งเสริมให้ครูรับฟังข้อเสนอแนะจากกัลยาณมิตรเพื่อนำไปทดลองให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการให้ครูจัดทำเป็นเนื้อหาตรงตามความต้องการของผู้บริหาร การสร้างเครือข่ายการจัดเก็บความรู้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีการนำองค์ความรู้ที่จัดเก็บมาใช้สนับสนุนในการแก้ปัญหาของการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เตือนใจ รักษาพงษ์ (2551) ที่ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยกิจกรรม การจัดทำแผนการจัดการความรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้และการนิเทศการสอน กระบวนการจัดความรู้ ประกอบด้วยการระดมความรู้ การสร้างความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการเรียนรู้

2. ผลการเสนอแนวทางการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 1) การกำหนดความรู้ รับฟังองค์ความรู้จากกัลยาณมิตรอย่างสม่ำเสมอ 2) การแสวงหาความรู้ ส่งเสริมให้ครูรับฟังข้อเสนอแนะจากกัลยาณมิตร 3) การแลกเปลี่ยนความรู้ จัดทำเป็นเนื้อหา ตรงตามความต้องการของผู้ใช้องค์ความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ สร้างเครือข่ายการจัดเก็บความรู้ในระบบ อิเล็กทรอนิกส์ 5) การเรียนรู้ นำองค์ความรู้ที่จัดเก็บมาใช้สนับสนุนในการแก้ปัญหาของการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แนวทางการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรม คือ หลักคุณธรรม 4 ในการจัดการความรู้ให้มีประสิทธิภาพสามารถนำมาใช้ได้เมื่อต้องการโดยมีระบบจัดเก็บความรู้ที่เป็นระบบ มีนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาช่วยส่งเสริมให้การจัดเก็บความรู้อยู่ได้นานสะดวก รวดเร็วในการนำมาใช้ ซึ่งการจัดการความรู้มีหัวใจสำคัญอยู่ 3 สิ่งคือ เพื่อน หรือกัลยาณมิตรที่เป็นสัตว์บุคคล นวัตกรรมเทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อมจึงจะมีประสิทธิภาพในการนำความรู้มาใช้แก้ปัญหาในองค์กรได้ โดยผลการวิจัยนี้ได้สอดคล้อง กับงานวิจัยของวิลาวัลย์ มาคุ้ม (2549) ที่ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ คือ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเก็บความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรพิมล หาราชภิรมย์โชค (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการความรู้สำหรับหน่วยงานภาครัฐ คือ 1) การกำหนดความรู้ 3) การสร้าง ความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดช่องทาง การเผยแพร่ความรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาคน พัฒนางาน และหน่วยงาน และ 7) การติดตามและ ประเมินผล

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นแนวทางการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี ได้แก่

1. การจัดการความรู้ เป็นกระบวนการในการสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง เผยแพร่ความรู้ทั่วทั้ง องค์กรและนำไปเป็นส่วนประกอบสำคัญเพื่อสร้างคุณค่าให้กับธุรกิจ และดำรงไว้ซึ่งการได้เปรียบในการแข่งขัน การเข้าถึง การจัดการ การเก็บรักษา การส่งผ่าน การใช้ประโยชน์ความรู้และประสบการณ์ทั้งภายในและ ภายนอกองค์กร เป็นระบบบริหารจัดการทรัพยากรสินความรู้ขององค์กรทั้งที่เป็นความรู้โดยนัยและความรู้ที่เห็น ได้อย่างชัดเจน การจัดการสารสนเทศ และการบริหารคน เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบในการแสวงหา ความรู้ การสร้างความรู้หรือนวัตกรรมและการจัดเก็บความรู้ที่เหมาะสมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการ ปฏิบัติงาน การนำความรู้ที่มีอยู่หรือเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดความรู้ การพิจารณาถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย 2) การ แสวงหาความรู้ การสร้างความรู้ใหม่, แสวงหาความรู้จากภายนอก รักษาความรู้เก่า ขจัดความรู้ที่ไม่มี ประโยชน์ 3) การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ จัดทำเป็นระบบ ทิมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น 4) การจัดเก็บความรู้ การจัดความรู้ให้เป็นระบบ สามารถค้นหา และนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ง่ายสะดวก รวดเร็ว 5) การเรียนรู้ การเรียนรู้จากระบบการเรียนรู้จาก สร้างองค์ความรู้ นำความรู้ไปใช้สร้างประสบการณ์ใหม่และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

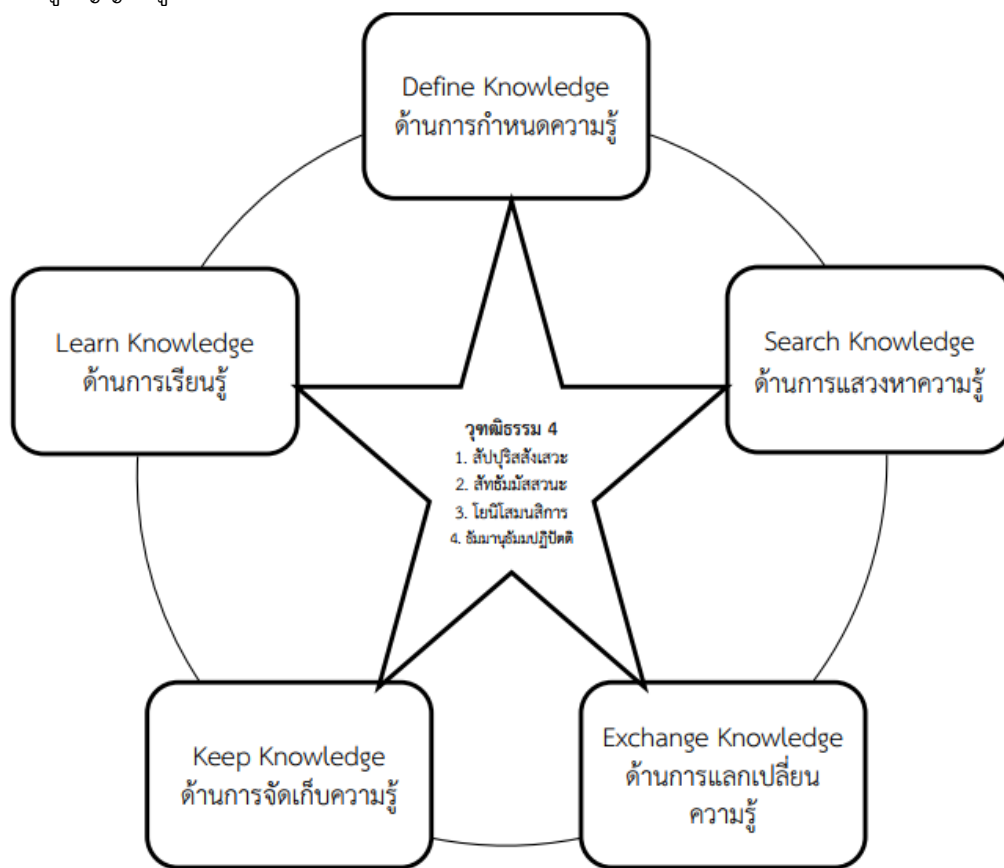
2. หลักพุทธธรรม เป็นหลักธรรมที่นำมาบูรณาการอันจะทำให้ผู้นำไปปฏิบัติ มีชีวิตเจริญรุ่งเรือง ธรรมเป็นเครื่องเจริญงอกงามแห่งปัญญา 4 ประการ ได้แก่

2.1 สัมปยุตสังเสวะ การคบหาสัตบุรุษ การคบหาสมาคมหรือเสวนากับมิตรดีคนดี ครูดี ผู้มีความประพฤติดี ผู้ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา ผู้มีความรู้ในการฝึกฝนอบรมจิตหรือมีคุณสมบัติของความเป็นกัลยาณมิตร กัลยาณมิตรจะเป็นผู้สร้างศรัทธาและนาบุคคลเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้

2.2 สัทธัมมัสสวนะ การฟังสัทธรรม เมื่อได้ฟังคำแนะนำของกัลยาณมิตรเกี่ยวกับหลักวิชาการ การปฏิบัติในการฝึกฝนอบรมจิต ฟังศึกษาให้ได้รับความรู้ที่แท้จริง

2.3 โยนิโสมนสิการ การทำในใจโดยแยบคาย เมื่อได้รับความรู้ทางอายตนะภายนอกนั้นแล้ว ฟังศึกษาเหตุผลของเรื่องนั้นๆ คิดพิจารณาให้เห็นเหตุผลไตรตรองสิ่งที่รับรู้มา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ หาจุดร่วมเพื่อพิสูจน์ความรู้ หรือการลองศึกษาปฏิบัติของวิธีฝึกหัดฝึกฝนอบรมจิตทั้งหลายมารวมตรวจสอบ ทดลองเปรียบเทียบ หาข้อเท็จจริง โดยใช้ความรู้หรือปัญญาเป็นสิ่งที่ชี้ขาดลงไปว่าควรจะมีวิธีใดอย่างไร จึงจะเป็นผลให้เกิดสติ

2.4 ธัมมานุธัมมปฏิบัติ การปฏิบัติสมควรแก่ธรรม นำสิ่งที่ได้ศึกษาเล่าเรียนแล้วไปใช้ให้ถูกต้องตามหลัก สอดคล้องพอดีกับความมุ่งหมายตามหลักการนั้นๆ อย่างต่อเนื่องยิ่งๆ ขึ้นไป กล่าวคือ การนำแนวคิดทฤษฎีและหลักวิชาการที่ได้จากศึกษาเล่าเรียนและคิดวิเคราะห์ใน 3 ขั้นตอนแรก นำมาลงมือปฏิบัติจริงเพื่อยกระดับความรู้ให้สูงขึ้น หรือนำหลักปฏิบัติไปปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักวิธีการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จนพัฒนาไปสู่ปัญญาที่รู้เท่าทันสิ่งทั้งปวงตามความเป็นจริง ดังแสดงภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ครุนำองค์ความรู้ที่ได้ไปทดลองปฏิบัติตามความสามารถของตนเองเหมาะสมกับงานและสถานศึกษาที่ตนสังกัด รวมถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างการแสวงหาความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกัลยาณมิตรเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลให้ครูปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
 - 1.2 ครูพิจารณาจัดเก็บองค์ความรู้เป็นระบบ สามารถค้นหา และนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ง่ายสะดวกรวดเร็ว
 - 1.3 ผู้บริหารและครุนำความรู้ไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว ต่อยอดสร้างประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างการแสวงหาความรู้ให้ครูปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
 - 2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการความรู้ตามหลักพุทธธรรมโรงเรียนมัธยมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- เตือนใจ รักษาพงศ์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพโรจน์ ชลารักษ์. (2551). การจัดการความรู้: สังกัpathทางทฤษฎี. นครปฐม: เพชรเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 15. นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- พรพิมล หารษาภิรมย์โชค. (2554). การศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันตก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- พระมหาลำพึง อธิปัญญา (เพ็ญญา). (2554). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภราดร จินดาวงศ์. (2550). การจัดการความรู้ Knowledge Management The Experience. กรุงเทพมหานคร: ซีดับบลิวซีพรินต์ติ้ง.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2550). การจัดการความรู้. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รับขวัญ ภาคภูมิ. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับสุขภาพองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

-
- วิลาวัลย์ มาคุ้ม. (2549). การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
กระทรวงศึกษาธิการ. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Carla O'Dell and others. (1998). **If Only We Knew What We Know: The Transfer of Internal
Knowledge and Best Practice.** The Free Press. n.p.
- Cronbach, Lee J. (1971). **Essentials of psychological testing.** 4 th ed. New York: Harper &
Row.
- Inkpen. (1996). **Creating Knowledge through collaboration.** California Management Review.
New York: Authur P. Brief.